

Nr 134.

Av herr **Staxäng m. fl.**, *angående åtgärder för tillgodoseende av jordbrukets behov av yrkesmän.*

Den svenska landsbygden har under de senaste årtiondena haft att brottas med ett flertal problem, som en äldre tid icke kände. Det mest uppmärksammade torde vara det, som anknyter sig till frågan om avfolkningen. Den djupast liggande orsaken härtill torde stå att söka på det ekonomiska området och är en fråga om främst jordbruksnäringens lönsamhet m. m. Man torde emellertid även ha anledning att i samband därmed peka på en hel del andra faktorer, som under senaste tid gjort yrkesutövning på jordbrukets område mera komplicerad och vanskelig liksom samtidigt även livet på den svenska landsbygden blivit berövat åtskilliga av de tillgångar, som det tidigare ägde. Vi vilja i det följande särskilt fästa uppmärksamheten på några i vårt tycke betydelsefulla faktorer.

Sedan lång tid tillbaka har det svenska jordbruket undergått en kraftig utveckling i olika avseenden. Detta har icke minst varit fallet på det tekniska området. Allt flera maskiner ha kommit till användning och allt mindre brukningsdelar ha tillgodogjort sig teknikens framsteg. Härtill har i sin mån bidragit bildande av maskinföreningar eller inrättande av maskinhållarsystemet.

På grund av att alltmer invecklade och svårskötta maskiner med stort underhållsbehov kommit till och vunnit spridning, har det visat sig, att hela frågan om det svenska jordbrukets maskinpark blivit ett problem, som i fråga om skötsel, underhåll och avhjälpande av fel blivit jämfäst med frågan om maskinanskaffningen.

Om fredligare förhållanden skulle inträffa, kommer med säkerhet den tekniska rationaliseringen att ytterligare taga stora steg framåt. Traktorer, självbindare, skördetröskor, hissar, motorer, jordbearbetningsredskap, tröskverk och många andra maskinlag av komplicerad natur komma att bli allmänt förekommande vid det svenska jordbruket. Hållandet av denna stora maskinpark kommer att kräva allt fler skickliga montörer eller maskinreparatörer, utspridda över hela vårt land i en omfattning, som vida överstiger vad nu är fallet. Man kan icke begära eller räkna med, att jordbrukarna själva skola kunna eller hinna utföra annat än enklare justeringar. Detta gäller i första hand på de mindre och medelstora gårdarna men även på storbruken äro reparationer erforderliga, som endast i viss omfattning kunna utföras av traktorskötarna eller gårdssmederna.

Redan den hittillsvarande maskinella utvecklingen i kombinationen med

den allmänna tendensen, att industrien drager alltmera folk till sig har gjort, att det redan nu är stor brist på skickliga yrkesmän på detta område. Bristen framträder i flera avseenden och för olika kategorier.

Man kan skilja på dessa efter ungefär följande grunder: 1) Verkligt skickliga maskinreparatörer, som äro i stånd att verkställa även svårare arbeten med exempelvis isärtagning och reparation av en traktor eller motor och som snabbt kunna upptäcka och avhjälpa alla fel, som ej behöva full verkstadsservice. 2) Smeder, som förutom tidigare vanliga arbeten med hovbeslag och vanligt smide kunna reparera felaktigheter på de mindre komplicerade maskinerna, men som dock måste hava färdighet i svetsning o. d. 3) Traktor- och maskinskötare, som böra kunna avhjälpa mindre felaktigheter och sköta maskinerna, så att driftsstopp i mesta möjliga mån undvikas.

Av kategori 1) finnes givetvis ett antal mestadels egna företagare med verkstad eller smedja, som redan äro goda yrkesmän. De äro emellertid alltför få och hinna ej på långt när med allt arbetet i bygden, och deras antal behöver därför ökas. Självständiga maskinmästare, som enbart betjänade jordbruket ute på gårdarna, skulle vara ett gott komplement till verkstäderna och smedjorna, enär många fel kunna avhjälpas utan tillgång till dylika. Stora gårdar eller gods ha anledning att anställa dylika maskinmästare utöver gårdssmeder. Av kategori 2), de vanliga smederna, som ofta även äro hovslagare, finnes f. n. större efterfrågan än tillgång, och i framtiden kan man befara att detta förhållande ytterligare prononceras, om ej särskilda åtgärder vidtagas. Allt flera av de gamla yrkesutövarna dö bort och rekryteringen är för liten, samtidigt som behovet ökas. Beträffande kategori 3) är förhållandet bättre, men det är dock att förutse, att behovet kommer att mångdubblas inom ett årtionde. De nuvarande traktorskötarna ha ej alltid den utbildning och skicklighet, som erfordras och som likväl är lätt att bibringa en svensk, om lämplig utbildning står till buds.

Det förtjänar även erinras om, att landsbygden i samband med den pågående avfolkningen gjort särskilt kännbara förluster inom övriga hantverksyrken, som tidigare hade ett flertal utöfvare ute i bygderna. Hit hör särskilt sadelmakeriet. Sedan länge har det i många bygder varit hart när omöjligt eller förenat med en orimlig tidsutdräkt att få selar eller andra läderarbeten reparerade. Jordbrukaren kan t. ex. få sända seldonen till sina hästar mitlals för att få dem lagade, och det kan dröja månader och år innan han återfår dem, beroende på den arbetsanhopning, som gör sig gällande hos de alltför fåtaliga hantverkarna. Man måste genom propaganda eller på annat sätt göra klart för de yrkesmän, det här gäller, att det bor folk, goda kunder, även utanför tullarna och att det kunde vara förenligt med ett sunt ekonomiskt betraktelsesätt att möta deras behov på halva vägen genom att öppna rörelse, som med den största säkerhet skulle föda sin man, och göra det väl i deras arbets- och verksamhetsmiljö.

Vad som enligt vår mening nu är en tvingande nödvändighet är att inför den påbörjade och sannolika utvecklingen skapa möjligheter för utbildning och rekrytering i tillräcklig skala av personal av alla här ovan nämnda kategorier. I viss utsträckning kan detta tillgodoses genom utbildningskurser för lantarbetare, jordbrukarsöner, smeder o. d., varigenom de kunna bli skickade att fullgöra de för kategorierna 2 och 3 erforderliga arbetena. Dylika kurser kunna exempelvis anordnas länsvis och anknytas till verkstäder eller industrier och icke behöva utsträckas över alltför lång tid (någon eller några månader). Här skulle såväl smeder och deras arbetare som ungdomar från jordbruket eller andra yrken kunna delta och uppmuntras med stipendier eller andra åtgärder. I viss mån har i beredskapssyfte kortare kurser anordnats under senare år, men dels hava de varit för korta och ofullständiga och dels borde en mera fast organisation härför skapas, så att för framtiden säkerhet vinnes för att denna utbildning kommer att drivas i erforderlig omfattning och med bättre resurser än hittills.

Även de i nionde huvudtiteln under punkt 38 omnämnda kurserna äro ett led i dylik utbildning, men täcker icke tillnärmelsevis behovet.

När det gäller utbildning av verkligt kvalificerade yrkesmän, smeder, montörer, maskinmästare, sadelmakare o. d., torde andra åtgärder av mera omfattande natur vara erforderliga. Man kan tänka sig antingen inrättande av särskilda utbildningsanstalter, förlagda till utpräglade jordbruksområden, eller att verkstadsskolorna inrättade särskilda för ändamålet anpassade linjer, vilket hittills icke i nämnvärd grad uppmärksamrats. Vilken form som skall begagnas torde avgöras med hänsyn till befintliga eller planerade verkstadsskolors omfattning och placering.

Formerna för stipendier och bidrag för eleverna böra så anordnas, att de stimulera till anslutning.

En annan sida av saken, som likaledes är värd uppmärksamhet, är utan tvivel de möjligheter, som vid en yrkesutövares nyetablering på landsbygden kunna erbjudas. För att förhindra att de som på antytt sätt erhållit en god utbildning uppsugas av andra näringar än den för vilken deras utbildning är avsedd torde stor uppmärksamhet ägnas åt att för dem skapas antingen anställningar, där god lön kan påräknas, eller gynnsamma möjligheter att starta egen verksamhet. Härvidlag torde kunna påräknas organiserad hjälp genom befintliga s. k. företagarföreningar samt olika organ anordnade av jordbrukarna eller deras organisationer. Fördelaktiga lån böra även ställas till förfogande för dem, som vilja bli sina egna företagare.

Då här behandlade problem synas oss vara av den största vikt, sedda mot det framtidsperspektiv för jordbrukets och landsbygdens utveckling, som här antytts, och därjämte av en icke obetydlig storleksordning, torde saken kräva en särskild utredning varvid bör utrönas, i vilken omfattning ifrågavarande utbildning låter sig anpassas till förut befintliga institutioner på yrkesunder-

visningens område eller ske i annan ordning, varvid i varje fall huvudvikten vid utbildningen bör läggas på tillgodoseende av jordbrukets behov.

Vi få därför hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag för tillgodoseende av jordbrukets behov av yrkesmän såsom exempelvis smeder, maskinreparatörer och sadelmakare.

Stockholm den 19 januari 1945.

Ernst V. Staxäng.

Stig Janson
i Frändesta.

C. Oscar Nolin.

L. O. H. Skantze.

Folke Kyling.

Arvid Karlsson
i Granebo.

Märta Boman.

Andr. Andersson,
Gisselås.

Einar Hæggbloom.

Ragnar Sveningsson.

Gust. Nilsson,
Göingegården.

Brynolf Stattin.

Carl Lindmark.

E. Thorell.

Albert Larsson.

Per Jonsson
i Malmgrava.